

VŠEOBECNÁ ROVNOVÁHA, EFEKTIVNOST, TRŽNÍ SELHÁNÍ A FUNKCE VLÁDY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

SOUKROMÉ A VEŘEJNÉ VLASTNICTVÍ

- Soukromý sektor bývá efektivnější než veřejný
 - vazba náklady – výnosy x veřejné rozpočty (Tale of Two Tombs)
 - Schopnost pružně reagovat na poptávku
- Socialismus – experiment státního vlastnictví
- Privatizace
 - Aukce
 - Prodej podniku manažerům / zahraničnímu kapitálu / strategickým investorům
 - Česká cesta

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PROBLÉM PÁNA A SPRÁVCE

- Manažeri x vlastníci (problém oddělení vlastnictví od řízení)
 - Max zisku x TR
 - Morální hazard
 - Kontrola = náklady
- Trh vlastnických práv-akcií – ohodnotí práci manažerů – trh manažerů . Pokud tyto trhy fungují efektivně jsou zájmy vlastníků a manažerů sladěny.
- Trh akcií zajišťuje efektivnost řízení soukromého sektoru – soukromá firma je pod kontrolou trhu vlastnických práv
- Vlastníky veřejné firmy jsou občané – nemohou se svým vlastnictvím obchodovat, státní úředníci nemají motivaci nutit manažery k dobrému hospodaření

VOLNÉ ZDROJE A STATKY

- Volný zdroj – je využíván bezplatně (obecní pastvina). Jejich využívání buď není spojeno se žádnými náklady, nebo náklady spojené s vybíráním příjmů mohou být vyšší než získaný příjem (ulice), nebo vlastník není znám/není zainteresován na zpoplatnění

X

- Vzácné zdroje – zájemci o ně si konkurují – jsou za ně ochotni platit
- Je-li statek volný, nejsou lidé dobrovolně ochotni hradit náklady. Nemohou zabránit druhým, aby statek využívali. Rozdělování volných statků se neřídí zákony poptávky (ale např. „kdo dřív přijde...“)
- Je-li zdroj volný, vede to k jeho nedostatku / nadměrnému užívání- vyčerpávání, příp. devastaci. Volný statek se tak někdy nedostane na lidi, kteří jej naléhavě potřebují a byli by ochotni za něj zaplatit.
- Dobře definovaná a účinně vymahatelná vlastnická práva brání plýtvání výrobními faktory.

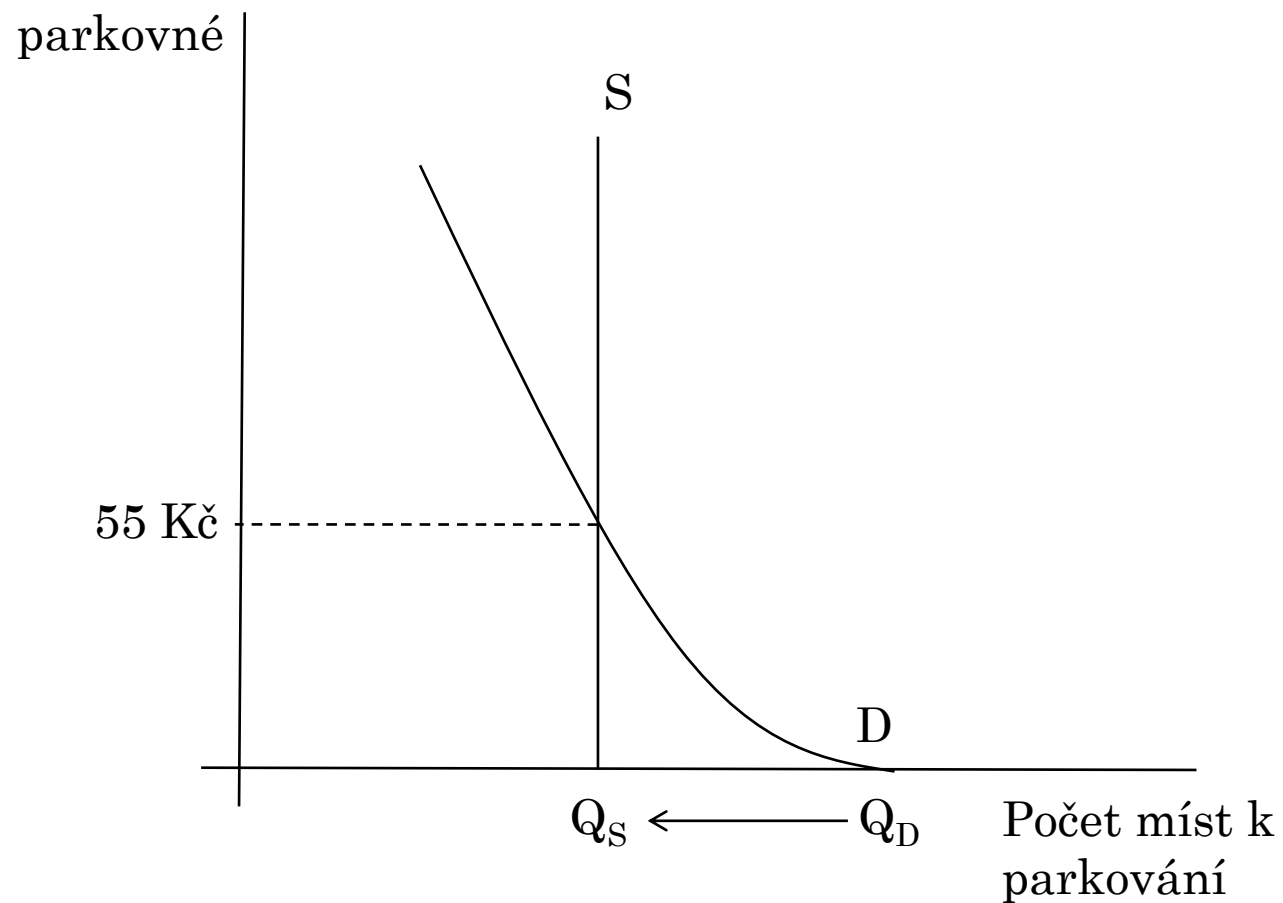

VOLNÉ ZDROJE

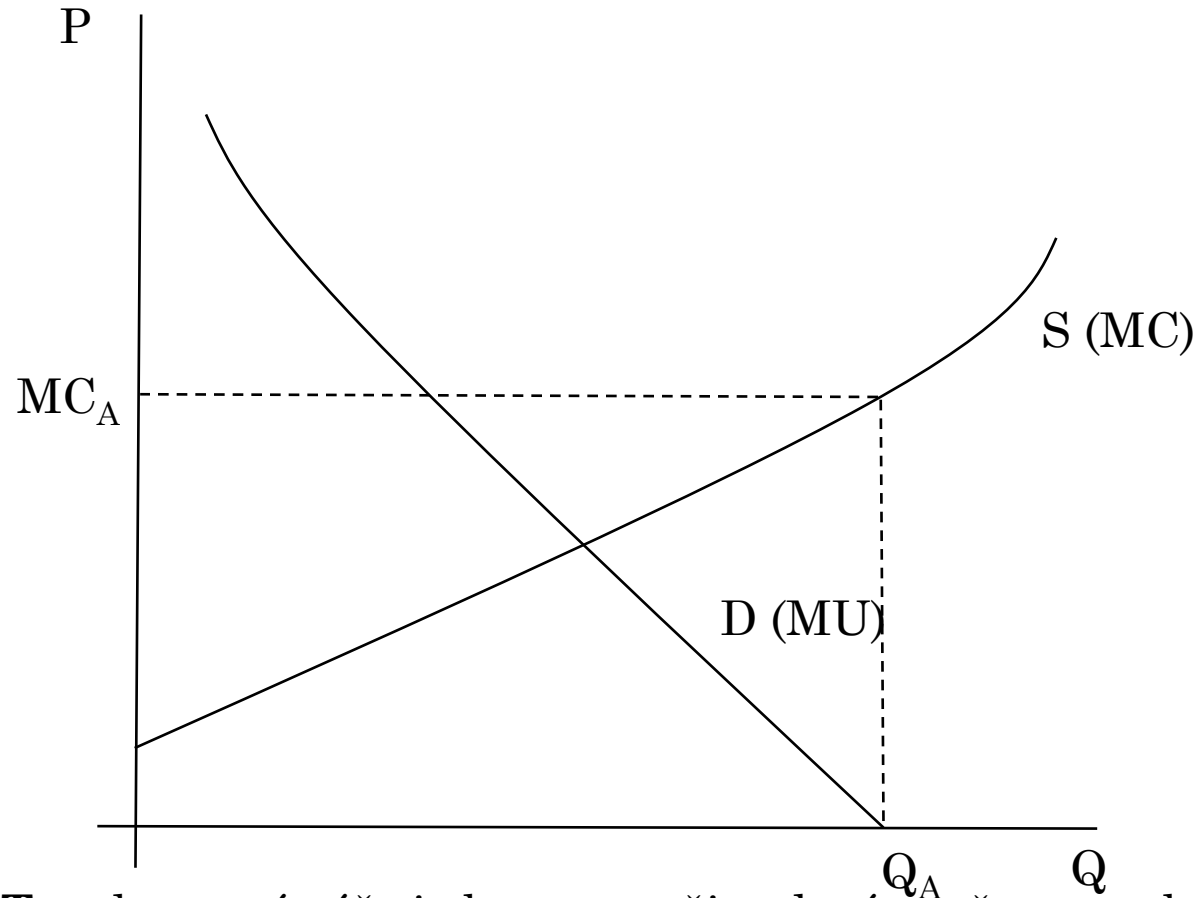
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

VOLNÉ STATKY

NEEFEKTIVNOST - zdravotní péče je hrazena při nulové ceně v rozsahu Q_A

System zdravotního pojištění (utopené náklady) X zdravotní spoření
Problém obecní pastviny-nikdo nehradí náklady na udržování pastviny

VEŘEJNÉ STATKY

- **Nemohou být zpoplatněny, jsou poskytovány všem osobám ve stejném množství a kvalitě, zdarma**
 - Armáda, veřejné osvětlení, silnice, soudy, služby státních úřadů, ohňostroj, rádio ochrana přírody, televize (ne škola)
 - Nevyloučitelnost ze spotřeby (problém černého pasažéra-obtížné nebo nákladné vyloučit)
A zároveň
 - Nerivalita (nezmenšitelnost ve spotřebě) – na rozdíl od volných statků
- Statky smíšené (skupinový – nezmenšitelný ale vyloučitelný (placená TV *(ikdyž vylučování neplatičů ze spotřeby je neefektivní-MC=0)*, společný – nevyloučitelný ale zmenšitelný – (ryby v moři))
- Soukromý statek-je snadné vyloučit ze spotřeby a jeho dostupnost se snižuje v závislosti na jeho spotřebě (hamburger)
- O jejich množství nerozhodují spotřebitelé/poptávka ale stát – politické rozhodnutí=veřejná volba-rozhodnutí voličů
- Nelze sestavit poptávku po veřejném statku (lidé spotřebovávají stejné množství statku i když se mohou lišit v ochotě za něj zaplatit)

Nezmenšitelné

Nevylučitelné		Hodně	Málo
	Hodně	VEŘEJNÝ	SPOLEČNÝ
	Málo	SKUPINOVÝ	SOUKROMÝ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

VEŘEJNÉ STATKY – POKRAČ.

- Jsou financovány z veřejných rozpočtů, ne nutně poskytovány státem. Soukromé firmy by nebyly ochotny hradit náklady (problém černého pasažéra)
- Výdaje na veřejné statky (množství statků) bývají vyšší než u soukromých statků – viz. Rozdělení útraty mezi více účastníků zvyšuje celkovou útratu v restauraci – neefektivnost rozhodování
- Zdrojem neefektivnosti ve veřejném sektoru je soutěžení o výhodu (náklady jsou rozptýleny mezi daňové poplatníky, prospěch soustředěn do rukou omezeného počtu subjektů. Příprava veřejné soutěže přináší náklady – lobby při získávání veřejných zakázek. (viz dražba dvacetidolarové bankovky)

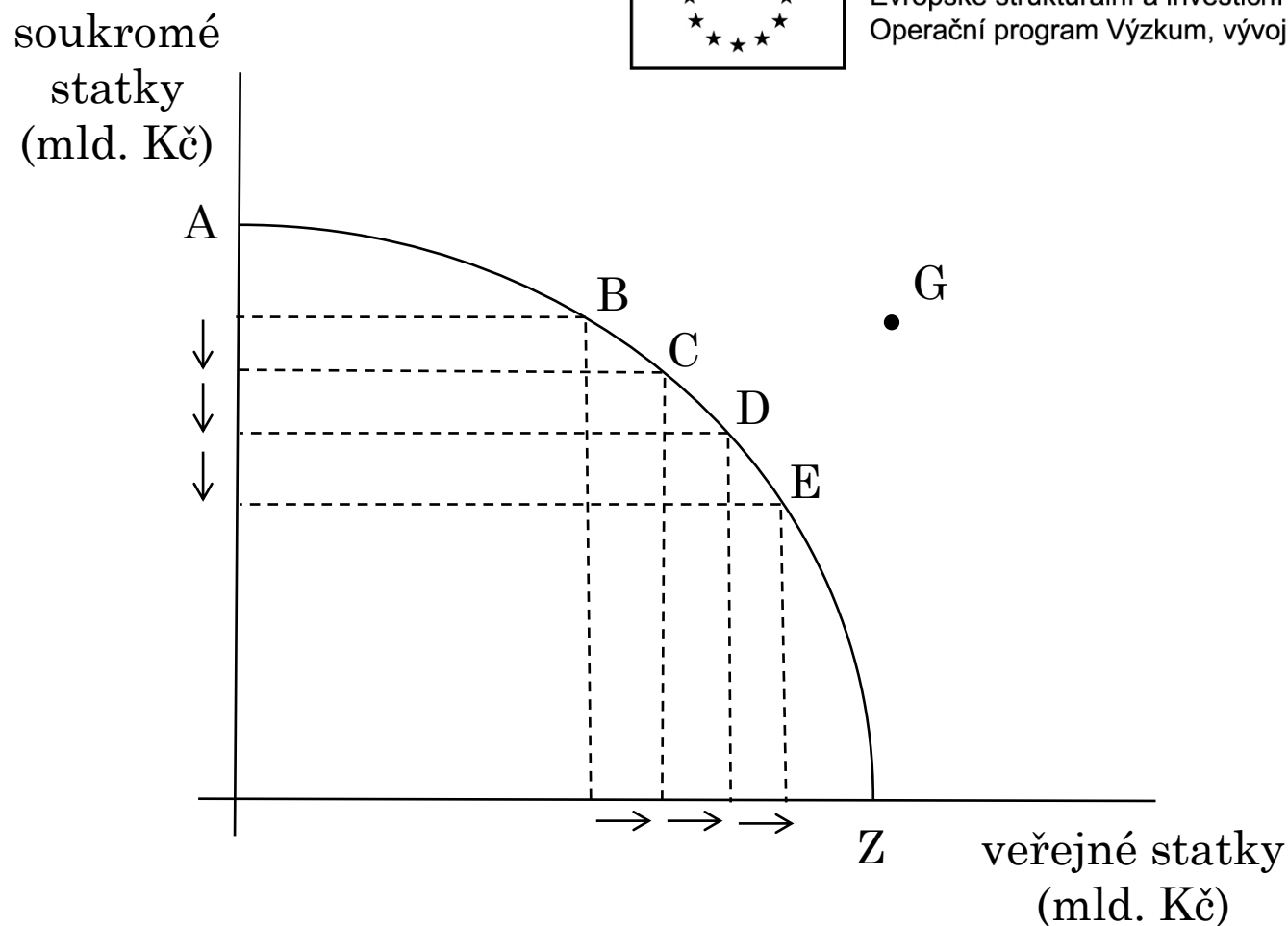

VOLBA MEZI VEŘEJNÝMI A SOUKROMÝMI STATKY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

U soukromých statků je efektivní vyrábět statky do bodu $MU_1 = MU_2$, veřejný statek není spotřebováván individuálně (není definován MU), ochota lidí platit za veřejné statky roste s rostoucím příjmem –

RACIONÁLNÍ NEZNALOST

- Získání informací vyžaduje náklady
- Pokud MC na informaci $>$ Mezní výnos z informace
- Racionální neznalost voliče
- Tlaky zájmových skupin (prospěch je rozpočítán na menší počet lidí)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EXTERNALITY

- Externality vznikají, když někdo nenese plně náklady/výnosy své činnosti. Soukromé náklady \neq společenským N; soukromé výnosy \neq společenským výnosům
Externalita bývá vyvolána porušením práva.
- Negativní externality – výrobce přenáší část svých nákladů na jiný subjekt (znečišťuje ŽP a neplatí za to. Pokud majiteli skládky platí – není externalita)
- Pozitivní externality – člověk si nemůže přisvojit plně všechny výnosy ze své činnosti/majetku (vědecký výzkum)
- Externality je možné řešit **vyjednáváním**-odškodněním. Pokud strany budou vyjednávat a odškodňovat se, dojdou k efektivnímu řešení – optimálnímu množství produkce (např. znečištění), bez ohledu na to, na čí straně je zákon – **COASEHO teorém** (plot)

Překážkou vyjednávání je

Nejasné vymezení vlastnických práv

Vysoké transakční náklady (automobilista/obyvatel města)

Reorganizace právních nároků se uskuteční pouze tehdy pokud výnosy > náklady na vyjednávání (příp. náklady na regulaci)

EXTERNALITY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Doba trvání hluku	Dopad na restauraci			Dopad na kovárnu	
	Min za hodinu	Počet odrazených hostů	Ztráta TR (Kč)	Ztráta MR (Kč)	TR (Kč)
5	1	6	6	15	15
10	3	18	12	30	15
15	6	36	18	45	15
20	10	60	24	60	15
25	15	90	30	75	15

a/ stát nereguluje hlučnost ve městě (MR 15>MR12.... Při chodu strojů 10 min bude MR kováře >mezní ztráta restaurátéra

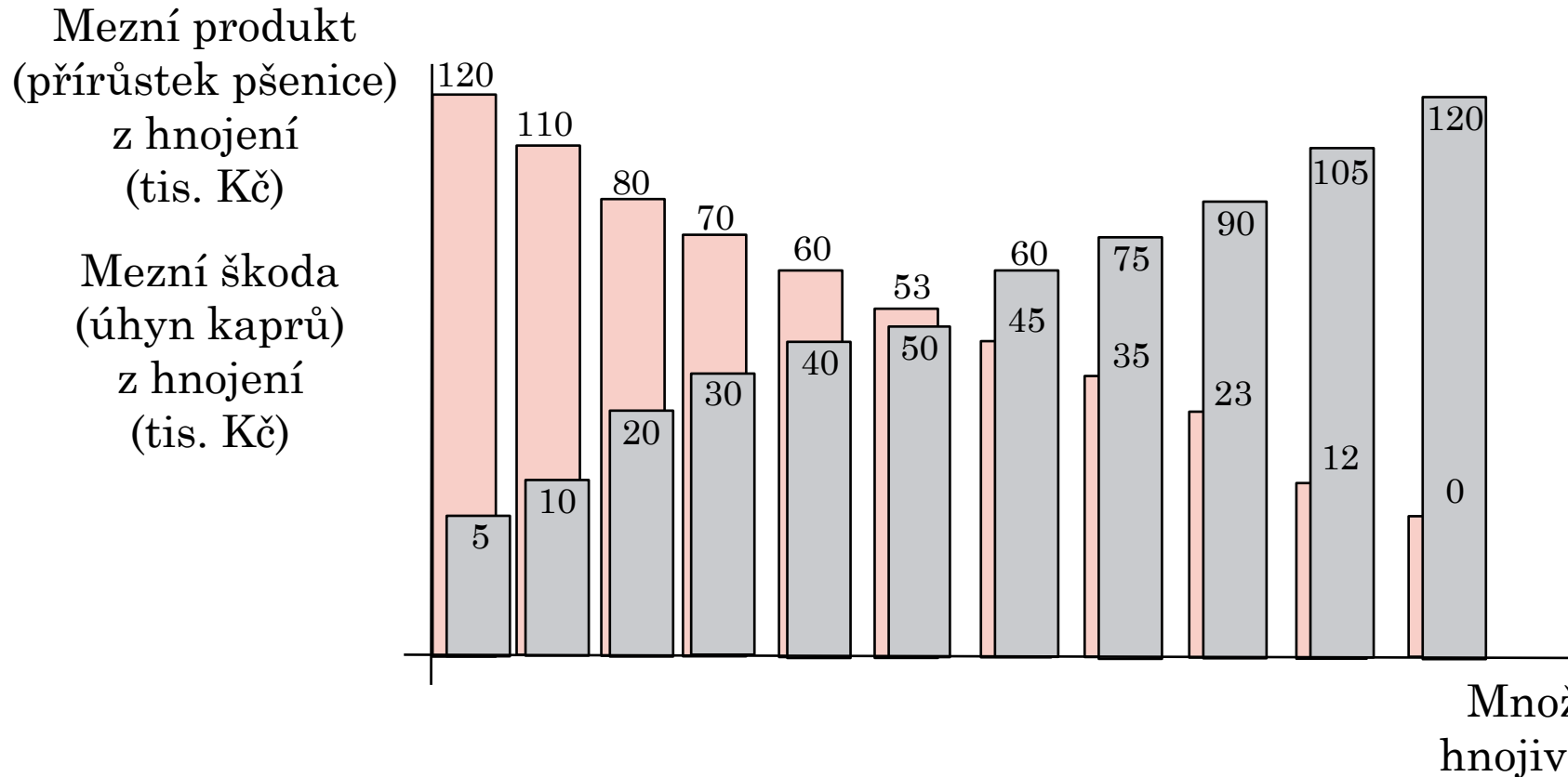
b/ zákon určí, že si lidé mohou vynucovat omezení hluku

EXTERNALITY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Optimální (efektivní) množství znečištění – mezní škoda=MC na snižování škody

Kdo platí komu?-V oblastech, kde je mnoho ovocných stromů a málo včelstev – sadaři platí včelařům.....

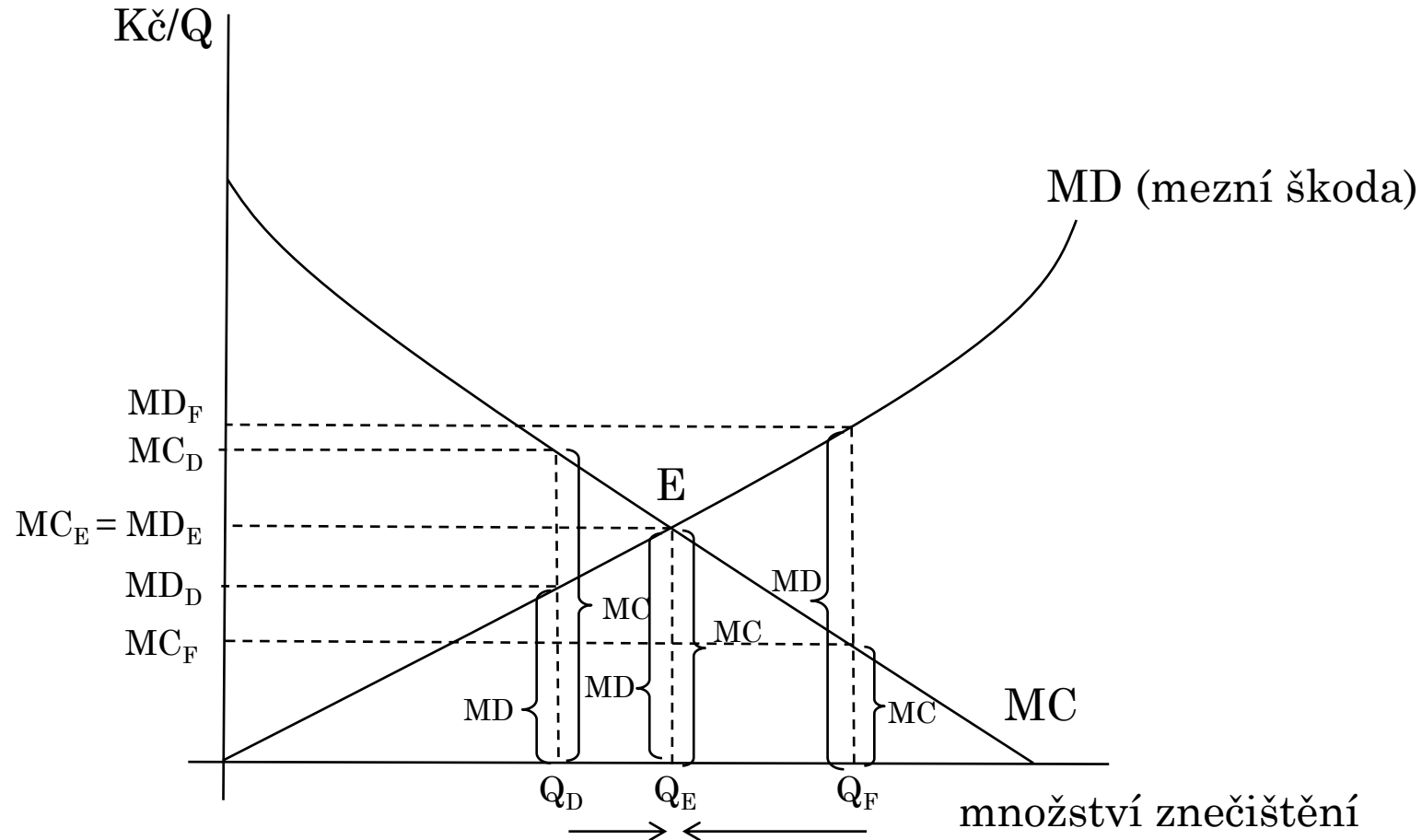

EXTERNALITY

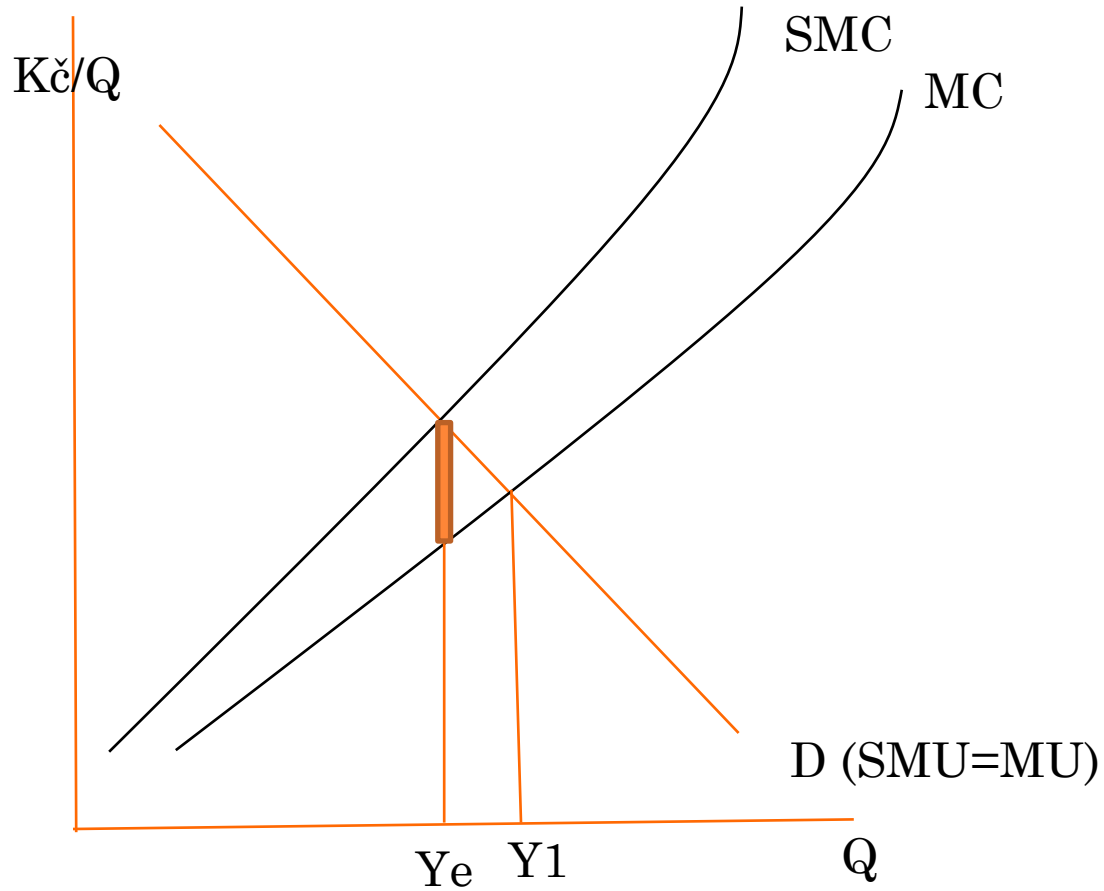
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

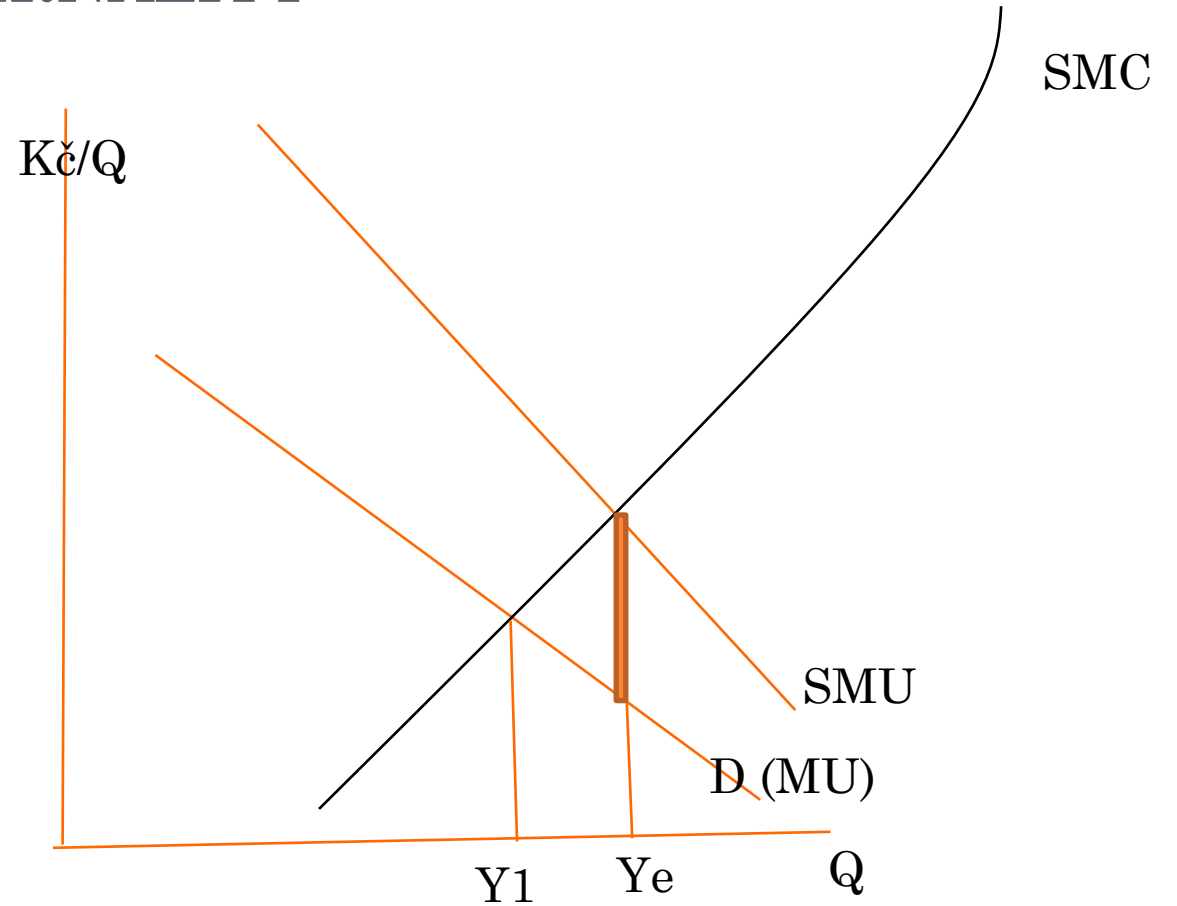

Pokud MC nelze zjistit, řešením mohou být převoditelná práva

POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ EXTERNALITY

$SMC > MC$

$SMU > MU$

V jednom městě mají všechny rodiny automobil. Automobilový provoz je tam poměrně hustý, a protože auta nemají katalyzátory, ovzduší ve městě je velmi špatné. Kdyby si lidé vybavili svá auta katalyzátory, vzduch by se markantně zlepšil. Vybavení auta katalyzátorem stojí 20 000Kč. Předpokládejme, že každý automobilista, který je zároveň obyvatelem města, by zlepšení ovzduší ve městě ocenil částkou 50 000Kč. Až tolik je ochoten dát, jen kdyby on jeho rodina mohli dýchat lepší vzduch. Přesto lidé nebudou dobrovolně vybavovat svá auta katalyzátory. Proč?

V čem spočívá externalita? Jedná se o externalitu pozitivní nebo negativní?

Využijte k vysvětlení „věžňovo dilema“. Vysvětlete, proč Nashova rovnováha nebude efektivní situací.

Jestliže trh selhává, jakým způsobem by tedy mohlo být dosaženo efektivního řešení problému s katalyzátory?

DÍLČÍ VS. VŠEOBECNÁ ROVNOVÁHA

- S a D určují P a Q
- Za křivkou D se skrývají MU různých statků
- Za křivkou S se skrývají MC
- Firmy kalkulují MC produktů a příjmy z MP, poté volí výstupy aby maximalizovaly zisky
- Tyto MRP sečtené za všechny firmy poskytují odvozené D po VF
- Tyto odvozené D po VF určují P_{vf}
- P a Q VF určují důchody, které určují poptávku po komoditách (atd.)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ALOKAČNÍ EFEKTIVNOST DK VŠEOBECNÉ ROVNOVÁHY

- $MU_x/MU_y = P_x/P_y$
- $MC_x/MC_y = P_x/P_y$
- $MP_{vf1}/MP_{vf2} = P_{vf1}/P_{vf2}$

- Ekonomika pracuje na HPP

Uspokojení skupiny 1

Tvar HPP – charakter alternativních nákladů

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

